

BOSNA I HERCEGOVINA
REPUBLIKA SRPSKA
VRHOVNI SUD
REPUBLIKE SRPSKE
Broj: 89 0 P 026350 19 Rev
Banjaluka: 22.8.2019. godine

Vrhovni sud Republike Srpske u vijeću sastavljenom od sudija Tanja Bundalo, predsjednik vijeća, Senad Tica i Gorjana Popadić, član vijeća, u pravnoj stvari tužilaca S.P., Lj.P., A.P., Z.P., V.P. i P.B., svi iz M., koje zastupa punomoćnik advokat G.K., Ulica ..., S., protiv tužene RS, koju zastupa Pravobranilaštvo Republike Srpske - sjedište zamjenika, Ulica ... I.S., radi utvrđenja i uknjižbe, vrijednost predmeta spora 50.000,00 KM, odlučujući o reviziji tužene izjavljenoj protiv presude Okružnog suda u Istočnom Sarajevu broj: 89 0 P 026350 18 Gž 2 od 20.12.2018.godine, na sjednici održanoj 22.8.2019. godine donio je:

PRESUDU

Revizija se odbija.

Obrazloženje

Prvostepenom presudom Osnovnog suda u Sokocu broj: 89 0 P 026350 18 P 4 od 11.5.2018. godine, usvojen je tužbeni zahtjev tužitelja i utvrđeno da su, po osnovu pravosnažnog rješenja Narodnog odbora opštine Pale, broj: 03-4046/58 od 9.3.1959. godine i zaključka Sreskog suda u Sarajevu broj: Dn - 690/59 od 10.3.1959. godine, te po osnovu pravnog sljedništva iza umrlog prednika J.P., tužitelji i to: S.P. sa 1/3 dijela, Lj.P. sa 1/9 dijela, A.P. sa 1/9 dijela, Z.P. sa 1/9 dijela, V.P. sa 1/6 dijela i P.B. sa 1/6 dijela, vlasnici parcele označene kao k.č. broj: 2923/59, pašnjak I klase, površine 67.800 m², upisane u pl. broj: 2127 k.o. M., ranije upisana u z.k. uložak broj: 613 k.o. M., što je tužena dužna priznati i trpiti da se tužitelji po osnovu ove presude kod Republičke uprave za geodetske i imovinsko pravne poslove Banjaluka - PJ Pale, u pl broj: 2127 k.o. M. na parceli označenoj kao k.č. broj: 2923/59 pašnjak I klase, površine 67.800 m² upišu sa dijelovima utvrđenim ovom presudom, da tužiteljima spornu parcelu preda u nesmetan posjed i da im naknadi troškove postupka u iznosu od 26.087,50 KM, u roku od 30 dana od dana dostavljanja presude.

Rješenjem o ispravci Osnovnog suda u Sokocu broj: 89 0 P 026350 18 P 4 od 13.7.2018. godine, odlučeno je: "Ispravlja se presuda Osnovnog suda u Sokocu broj: 89 0 P 026350 18 P 4 od 11.5.2018. godine, tako što: „ U izreci u drugom redu umjesto 9.3.1959. godine treba da stoji 3.12.1958. godine, dalje u obrazloženju na petoj stranici pasus drugi u drugom redu umjesto 9.3.1959.godine treba da stoji 3.12.1958. godine, na stranici trinaest četvrti pasus treći red umjesto 9.3.1958.godine treba da stoji 3.12.1958. godine. U ostalom dijelu navedena presuda ostaje neizmijenjena."

Drugostepenom presudom Okružnog suda u Istočnom Sarajevu broj: 89 0 P 026350 18 Gž 2 od 20.12.2018.godine, žalba tužene je odbijena i prvostepena presuda potvrđena u dijelu kojim je usvojen tužbeni zahtjev za utvrđenje prava vlasništva u dijelovima koji su traženi zahtjevom i u dijelu kojim je odlučeno o troškovima postupka.

Prvostepena presuda je ukinuta u dijelu kojim je odlučeno da se sporna parcela preda tužiteljima u nesmetan posjed.

Tužena revizijom pobija drugostepenu odluku zbog povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava, sa prijedlogom da se pobijana odluka preinači i tužbeni zahtjev odbije ili da se ukine i predmet vrati istom sudu na ponovno suđenje.

Odgovor na reviziju nije podnesen.

Revizija nije osnovana.

Predmet spora je zahtjev tužitelja za utvrđenje prava vlasništva na spornoj parceli u idealnim dijelovima navedenim u izreci prvostepene presude, uz upis u javnim evidencijama nekretnina kod Republičke uprave za geodetske i imovinsko pravne poslove Banjaluka - PJ Pale.

Revident pravilno ukazuje da se radi o dozvoljenoj reviziji kada se ima u vidu novčani cenzus propisan odredbom člana 237. stav 2. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik RS“, broj: 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09, 61/13-u daljem tekstu: ZPP). Tužitelji jesu u tužbi podnesenoj 1.3.2017. godine, označili vrijednost predmeta spora u iznosu od 3.000,00 KM (koliko se navodi u uvodu nižestepenih presuda), što bi ukazivalo da se radi o nedozvoljenoj reviziji. Međutim, nakon što je tužena u odgovoru na tužbu prigovorila označenoj vrijednosti, tužitelji su na pripremnom ročištu održanom 29.3.2017. godine, prije početka raspravljanja, označili vrijednost spora u iznosu od 50.000,00 KM, što izjavljenu reviziju čini dozvoljenom.

Stav je sudske prakse da kada se tužbeni zahtjev odnosi na nenovčano potraživanje, kao što je u konkretnom slučaju riječ, tužitelj nije ovlašten naknadnim izjavama mijenjati vrijednost predmeta spora, osim ako objektivno preinači tužbu (što nije slučaj). Međutim, kada tuženi u odgovoru na tužbu prigovori vrijednosti spora, sud je dužan postupiti u skladu sa odredbom člana 321. stav 3. ZPP.

U konkretnom slučaju, nakon što je tuženi u odgovoru na tužbu prigovorio vrijednosti predmeta spora, tužitelj je izmijenio vrijednost spora tako što je umjesto iznosa iz tužbe od 3.000,00 KM sada označio iznos od 50.000,00 KM. Sud je bio dužan da na brz i pogodan način provjeri tačnost naznačene vrijednosti i rješenjem odredi vrijednost predmeta spora. Prvostepeni sud nije rješenjem prihvatio ni odbio označenje nove vrijednosti predmeta spora.

Po mišljenju ovog suda, u konkretnom slučaju, stranke ne mogu trpjeti štetne posljedice zbog propuštanja suda da postupi u skladu sa zakonom, jer bi time strankama bez njihove krivice bilo onemogućeno da se u sudskom postupku koriste propisanim pravnim lijekovima (konkretno pravo na izjavljivanje revizije), što bi bila povreda člana 6. Evropske konvencije o osnovnim ljudskim pravima i slobodama.

U toku prvostepenog postupka u bitnom je utvrđeno sledeće činjenično stanje:

da je rješenjem Narodnog odbora opštine Pale, broj: 03-4046/58 od 3.12.1958.godine (u daljem tekstu: rješenje NO), predniku tužilaca J.P., te D.P., S.P. i S.P. (svi djeca N.) priznato pravo

vlasništva na uzurpiranom zemljištu opštenarodne imovine – parceli označenoj kao k.č. broj: 2923/59, u površini od 67.800 m², upisanoj u z.k. uložak broj: 426 k.o. M. (u daljem tekstu: sporna parcela), od po ¼ dijela; da je rješenje NO zaprimljeno u Zemljišno-knjižni ured Sreskog suda u Sarajevu dana 10.3.1959. godine, a nakon što je, prema pečatu, konstatovana njegova pravosnažnost sa 22.2.1959. godine;

da je na osnovu rješenja NO, Zemljišno-knjižni ured Sreskog suda u Sarajevu donio 13.3.1959. godine zaključak Dn - broj: 690/59 od 13.3.1959. godine (u daljem tekstu: zaključak Sreskog suda), kojim se dozvoljava otpis k.č. broj: 2923/59 iz z.k. uložka broj: 426 k.o. M., te upis iste u novi z.k. uložak broj: 613 k.o. M., uz uknjižbu prava vlasništva na navedenoj parceli u korist J.P. i njenih sinova D.P., S.P.1 i S.P., na jednake dijelove sa po ¼; da je u navedenom zaključku konstatovana zabilješka da se pravo vlasništva nekretnina u A I listu može osporiti u roku od dvije godine dana od dana pravomoćnosti rješenja, od strane onog pravnog lica čije je zemljište bilo prije zauzeća; da je navedeni zaključak, prema pečatu, proveden u gruntovnici dana 18.3.1959. godine;

da iz uvjerenja Republičke uprave za geodetske i imovinsko pravne poslove Banjaluka - PJ Pale, broj: 21.34/952.1-4-93/09 od 12.3.2009. godine (istorijat parcele), izdatog po zahtjevu tužitelja S.P., slijedi da je popisom katastra 1948.-1949. godine, katastarska parcela broj: 2923/59, zvana "D.M.", po kulturi pašnjak, površine 67.800 m², upisana kao uzurpacija u zemljišno popisni list broj: 286 k.o. M., na posjednika J.P. rođ. L., te da je stavkom spiska promjena 184/81, ova parcela 1981. godine, na osnovu zapisnika broj: 02-3593/81, brisana iz posjedovnog lista broj: 286 i upisana u posjedovni list broj: 260 k.o. M., na posjednika Š. i. P. "J." P.;

da iz dopisa Republičke uprave za geodetske i imovinsko pravne poslove Banjaluka - PJ Pale, broj: 21.34/952.1-4-93/09 od 3.3.2011. godine, naslovljenog kao "dopuna istorijata parcele" i upućenog punomoćniku tužitelja, slijedi da je sporna parcela upisana u posjedovni list broj: 260 k.o. P. na posjednika ŠIP "J." P. 1981. godine, i to „nakon dugogodišnjeg sudskog postupka, koji je okončan presudom Vrhovnog suda BiH, kojom je poništeno rješenje Narodnog odbora Opštine Pale, broj: 03-4046/58 iz 1958. godine, a kojim je priznato pravo vlasništva J.P. i drugima na parceli broj: 2923/59, te da je na osnovu zapisnika broj: 02-3593/81 ŠIP "J." P. uveden u posjed“;

da iz nalaza vještaka geometra Z.ĐŽ. od 30.10.2012. godine, proizilazi da je vještak na licu mjesta izvršio identifikaciju sporne parcele i utvrdio da se radi o k.č. broj: 2923/59, po kulturi pašnjak u površini od 67.800 m², upisanoj u pl. broj: 260 k.o. M., na ime posjednika ŠIP "J." P. sa dijelom 1/1, te potvrdio da se iz pl broj: 286 od 22.1.1957. godine, vidi da je sporna parcela upisana kao posjed J.P. sa naznakom da se radi o uzurpaciji rješenjem Narodnog odbora opštine Pale, broj: 03-4046/58 od 3.12.1958.godine, kao i da u priloženoj dokumentaciji ne postoji dokaz iz koga je vidljivo kojim aktom je ukinuto pravo vlasništva J.P. na spornoj parceli; da je u nalazu vještaka konstatovano da su zemljišnoknjižni podaci za spornu parcelu „nedostupni“ jer je „zemljišna knjiga sa zbirkom isprava stradala tokom ratnih zbivanja“;

da iz nalaza vještaka šumarske struke S.S. od 10.8.2017. godine, slijedi utvrđenim da je sporna parcela prije 6.4.1941. godine, bila po kulturi šuma (smrča) sa stepenom sklopa (zastrtosti zemljišta krošnjama stabla) od 23%, a da je na dan izrade nalaza utvrđeno da se radi o parceli koja je po kulturi visoka šuma smrčice potpunog stepena sklopa;

da je odlukom Skupštine opštine Pale broj: 01-022/19 od 30.4.2009. godine utvrđena granična linija između šuma i šumskog zemljišta, s jedne strane i poljoprivrednog zemljišta, sa druge strane, za k.o. M., saglasno čemu je parcela k.č. broj: 2923/59 ostala u šumskom kompleksu;

da je po spisku promjena broj: 11/2015, kod Republičke uprave za geodetske i imovinsko pravne poslove Banjaluka - PJ Pale na osnovu rješenja broj: 21.34/476-2-68/2014 od 29.3.2015. godine, izvršena promjena upisa u pl. broj: 260 k.o. M. tako što je pravo posjeda, između ostalih i na spornoj parceli, sada upisano na tuženu u pl. broj: 2127 sa 1/1 dijela;

da je rješenjem Općinskog suda u Sarajevu broj: 65 0 O 355353 13 O od 8.7.2014. godine, pravosnažno sa 30.7.2014. godine, utvrđeno da su tužitelji zakonski nasljednici umrle J.P., po pravu predstavljanja

Na osnovu ovako utvrđenog činjeničnog stanja prvostepeni sud je usvojio tužbeni zahtjev tužitelja, primjenom odredaba člana 23. stav 1., člana 52. stav 1. i člana 58. stav 6. Zakona o stvarnim pravima ("Službeni glasnik RS", broj: 124/08, 95/11, 60/15 – u daljem tekstu: ZSP), u vezi sa članom 54. ZPP.

Ocjenom izvedenih dokaza, prvostepeni sud je zaključio da su tužitelji dokazali pravni osnov sticanja vlasništva na spornoj parceli, dok tužena osim gole tvrdnje da je rješenje NO od 3.12.1958. godine poništeno odlukom Vrhovnog suda Bosne i Hercegovine, nisu priložili i materijalni dokaz o tome (presudu ili poslovni broj presude i datum njenog donošenja).

Drugostepeni sud u cijelosti prihvata činjenična utvrđenja i pravne zaključke prvostepenog suda kada je u pitanju dio tužbenog zahtjeva kojim se traži utvrđenje prava suvlasništva i upis, iz kog razloga odbija žalbu tužene i u tom dijelu potvrđuje prvostepenu presudu. Razloge koje je dao prvostepeni sud za svoju odluku, kao pravilne prihvata i drugostepeni sud.

U odnosu na dio tužbenog zahtjeva kojim se traži predaja u posjed, drugostepeni sud je ukinuo prvostepenu presudu, prihvatajući da su tužitelji podneskom od 1.12.2016. godine opredjelili tužbeni zahtjev, tako što više nisu tražili predaju u posjed, zbog čega cijeni da se radilo o prekoračenju tužbenog zahtjeva (član 227. a. stav 2. ZPP).

Drugostepena odluka je pravilna.

Neosnovan je prigovor stvarne nenadležnosti jer se, cijeneći prirodu postavljenog zahtjeva, radi o građanskopravnom sporu - tužbi za utvrđenje prava vlasništva, što spada u stvarnu nadležnost redovnih sudova (član 30. tačka b-1. Zakona o sudovima Republike Srpske („Službeni glasnik RS“, broj: 37/112, 100/17, 44/15).

Prekoračenjem tužbenog zahtjeva sud krši odredbu člana 2. stav 1. ZPP koja propisuje da u parničnom postupku sud odlučuje u granicama zahtjeva koji su stavljeni u postupku. Tužbeni zahtjev je prekoračen ako je sud dosudio više nego što je stranka tražila ili nešto drugo umjesto onog što je tražila. U konkretnoj parnici, kod činjenice da je drugostepeni sud ukinuo prvostepenu presudu upravo u onom dijelu u kom je prekoračen tužbeni zahtjev (za predaju u posjed), to su bez osnova navodi revizije da je time počinio povredu odredbe člana 227. a) stav 2. ZPP.

Ovaj sud cijeni neosnovanim i navod revizije da se radi o neizvršivoj presudi, kod tog da tužitelji traže utvrđenje vlasništva, a da „pri tome tužena istu nije dužna predati u posjed“. Tužitelji su ovlašćeni da odrede obim svojih zahtjeva, pa od njihovog opredjeljenja ovisi da li će pored zahtjeva za utvrđenje vlasništva zahtjevati i predaju u posjed nekretnine iz zahtjeva, ili će u posebnoj parnici ostvarivati predaju u posjed. U odnosu na usvojeni zahtjev presuda je izvršiva.

Tačan je navod revizije da je glavna rasprava zaključena 8.12.2017. godine, ali ne i da je prvostepeni sud odredio donošenje presude „prvom polovinom februara“ (sud je konstatovao da stranke „mole dostavu presude u prvoj polovini mjeseca februara“). Tačna je i tvrdnja revizije da je presuda donesena tek 11.5.2018. godine, što je protivno odredbi člana 184. stav 1. ZPP, ali ta povreda postupka nije od uticaja na zakonitost presude, već može imati samo za posljedicu eventualnu disciplinsku odgovornost postupajućeg sudije ukoliko zbog prekoračenja roka, nije postupio prema stavu 2. člana 184. ZPP i obavjestio predsjednika suda o razlozima prekoračenja.

Članom 344 stav 2. Zakona o stvarnim pravima („Službeni glasnik RS“, broj: 124/08), propisano je da se na sticanje, promjenu, pravno dejstvo i prestanak stvarnih prava do stupanja na snagu ovog zakona primjenjuju propisi koji su važili u trenutku sticanja, promjene i prestanka prava i njihovih pravnih dejstava. U konkretnoj situaciji sticanje prava vlasništva, po činjeničnim navodima tužbe, ostvareno je 3.12.1958. godine donošenjem rješenja NO, odnosno do prestanka vlasništva prednika tužitelja je došlo 1981. godine, na osnovu zapisnika broj: 02-3593/81 i stavke promjene 184/81, kada je sporna parcela brisana iz posjedovnog lista broj: 286 i upisana u posjedovni list broj: 260 k.o. M., na posjednika ŠIP “J.” P..

Tačna je tvrdnja revizije da je odlukom Skupštine opštine Pale broj: 01-022/19 od 30.4.2009. godine, utvrđena granična linija između šuma i šumskog zemljišta s jedne strane i poljoprivrednog zemljišta sa druge strane za k.o. M., te da je saglasno toj odluci sporna parcela k.č. broj: 2923/59 ostala u šumskom kompleksu. Navedena odluka je zasnovana na odredbi člana 17. Zakona o uzurpaciji („Službeni glasnik RS“, broj: 70/06), koji je prestao da važi stupanjem na snagu ZSP. Činjenica da je ovom odlukom sporna parcela ostala u šumskom kompleksu, po tom zakonu, imala bi za posljedicu da se na zemljištu koje je uzurpirano prije 8. jula 1955. godine (sporna parcela je uzurpirana prije 6. 4.1941. godine) neće priznati pravo svojine (član 6. stav 1. tačka a) u vezi sa članom 7. stav 1. i 3. Zakona o uzurpaciji.

Međutim, revizija ispušta iz vida da je pravo uzurpacije na spornoj parceli priznato rješenjem NO od 3.12.1958. godine, koje je doneseno na temelju tada važećeg Zakona o uređenju imovinskih odnosa nastalih uzurpacijom zemljišta u opštenarodnoj imovini („Službeni list NR BiH“, broj: 12/55).

Članom 5. stav 1. tog Zakona, propisano je da uzurpant kome se priznaje uzurpacija postaje vlasnik uzurpiranog zemljišta i uzurpirano zemljište se upisuje u zemljišnu knjigu kao njegovo vlasništvo. Članom 6. stav 1. tačka a) propisano je da se neće priznati uzurpacija izvršena prije 6. aprila 1941. godine (što je situacija kod tužitelja) ako je uzurpirano zemljište pod šumom (u obrazloženju rješenja NO se navodi da se radi o poljoprivrednom zemljištu, odnosno da nije enklava ili poluenklava koja smeta pravilnom gazdovanju šumama). Članom 17. stav 1. propisano je da se postupak za priznanje prava vlasništva na uzurpiranom zemljištu pokreće na pismeni

zahtjev uzurpanta (zahtjev podnijela J.P.), koji se podnosi nadležnom opštinskom odboru (stav 2.). Članom 26. propisana je sadržina rješenja o priznanju uzurpacije, a članom 27. određeno je kome se rješenje dostavlja, pravni lijek i rok za njegovo izjavljivanje.

Članom 28. stav 1. je propisano da pravosnažno rješenje komisije, odnosno suda, kojim se uzurpantu priznaje pravo vlasništva na uzurpiranom zemljištu, služi kao osnov za uknjižbu prava vlasništva u zemljišnim knjigama, koja uknjižba se sprovodi po službenoj dužnosti (stav 2.) i odmah po pravosnažnosti rješenja, uz zabilježbu da se pravo vlasništva može osporiti u roku od dvije godine od dana pravosnažnosti rješenja (stav 3.), a ako u tom roku nadležni organ upravljanja odnosno nadležni javni pravobranilac ne pokrene spor kod suda sa zahtjevom da se to rješenje poništi, zabilježba se briše po službenoj dužnosti (stav 4.).

Nadležni sud je izvršio sprovedbu rješenja o priznanju vlasništva na uzurpiranom zemljištu po njegovoj pravosnažnosti, a tužena nije dokazala da je to rješenje poništeno ili na drugi način stavljeno van snage, bilo na osnovu odluke donesene po uloženom prigovoru ili po odluci suda u posebnom postupku. Rješenje NO je dostavljeno, između ostalog, i ŠG S. (pod 8), ali tužena nije dokazala da je u skladu sa uputom o pravnom lijeku iskoristila pravo na prigovor u roku od 30 dana od dana dostavljanja rješenja NO, niti da je u roku od dvije godine od dana pravosnažnosti osporila pravo vlasništva upisano zaključkom Sreskog suda.

Tužitelji su, kako pravilno cijene nižestepeni sudovi, pravilom tereta dokazivanja, dokazali pravni osnov sticanja prava uzurpacijom u korist njihovog prednika, a tužena nije te tvrdnje osporila relevantnim dokazima, prvenstveno presudom Vrhovnog suda Bosne i Hercegovine na koju se sama poziva i koja se navodi u dopisu Republičke uprave za geodetske i imovinsko pravne poslove Banjaluka - PJ Pale, broj: 21.34/952.1-4-93/09 od 3.3.2011. godine.

U navedenom dopisu je izričito naznačeno da „dokumentaciju o cijelom postupku posjeduje JPŠ „ŠRS“ a.d. S., ŠG „J.“ P. koje je pravni sljednik ŠIP „J.“ P., što znači da je tužena imala mogućnost da navedenu presudu Vrhovnog suda Bosne i Hercegovine dostavi i na taj način dokaže tvrdnju da je tom presudom poništeno rješenje NO.

Sud u ovom postupku nije ovlašćen da preispituje pravosnažno rješenje doneseno po pravilima upravnog postupka od strane nadležnog organa (misli se na rješenje NO o priznavanju uzurpacije), već je, naprotiv, vezan za njegovu sadržinu. Rješenjem NO je priznato pravo vlasništva upisom u zemljišne knjige, tužena je samo upisani posjednik ali ne i vlasnik sporne parcele, pa je trebala dokazati da je stekla pravo vlasništva, odnosno da je došlo do brisanja prava vlasništva u korist uzurpanata, što u ovom postupku nije učinila.

Revizijom se ukazuje da postoji nesklad, s jedne strane, između iskaza tužitelja S.P. i svjedoka G.C. i I.P., koji govore o sticanju svojine na spornoj parceli po osnovu kupovine, i s druge strane, rješenja NO o uzurpaciji kao pravnom osnovu, te da je „skandalozno tumačenje“ drugostepenog suda da „vjerodostojniju snagu“ imaju materijalni dokazi (rješenje NO i zaključak Sreskog suda) od iskaza svjedoka „koja su lica starosti od preko 70 godina“.

Navedeni svjedoci su govorili o tome da je N.P. kupio spornu parcelu negdje u vremenskom razmaku od 1937. do 1938. godine, što nije isključivalo pravo priznanja svojine uzurpacijom prema

odredbama Zakona o uređenju imovinskih odnosa nastalih uzurpacijom zemljišta u opštenarodnoj imovini, jer je očigledno da pismeni ugovor, ako je i postojao, nije proveden u evidenciji nekretnina (u kom slučaju se ne bi ni pokretao postupak po osnovu uzurpacije). Ono što je relevantno za rješenje spora jeste činjenica da tužena nije dokazala da je rješenje NO, koje je bilo pravni osnov za upis vlasništva nad uzurpiranim zemljištem, poništeno, ukinuto ili na drugi način stavljeno van snage.

Primjenom odredbe člana 248. ZPP, odlučeno je kao u izreci.

Predsjednik vijeća:
Tanja Bundalo

Za tačnost otpravka ovjerava
rukovodilac sudske pisarnice
Amila Podrašćić